

בבית המשפט העליון

רע"א 2047/12

לפני: כבוד השופט יי דנציגר

המבקשים: 1. טלי בן ענת
2. מיכאל אלימלך

נגד

המשיב: קיבוץ בית גוברין אגודה שיתופית חקלאית בע"מ

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר
שבע מיום 2.02.2012 בת"א 31117-05-11 שניתנה על ידי
כבוד השופט יי שפטר

בשם המבקשים: עו"ד א' קנולר; עו"ד ר' נאוי

החלטה

לפני בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע
(השופט יי שפטר) בת"א 31117-05-11 מיום 31.1.2012, שקיבל את עתירתו של קיבוץ
בית גוברין אגודה שיתופית (להלן: הקיבוץ) והורה על עיכוב ההליכים בתובענה מושא
הבקשה דנא ועל העברת הדיון בה לבוררות לפני ועדת בוררים שמונתה לצורך זה.

תמצית עובדות המקרה

1. המבקשים הינם בני זוג, החברים בקיבוץ. עם השנים נתערערו היחסים בין
המבקשים, ובתחילת שנת 2006 הם נפרדו זה מזו. פתרון דיור נפרד נמצא למבקשים על
ידי הקיבוץ. ביום 26.11.2006 המבקשים התגרשו. עובר לכך, ביום 29.3.2006 אישר
הקיבוץ כניסה להליך של שיוך דירות בקיבוץ לחברי הקיבוץ כך שהחברים ייעשו
החוכרים הישירים של המגרשים (להלן: הליך השיוך), זאת בהתאם להחלטה 751 של

מועצת מקרקעי ישראל (להלן: ההחלטה). במסגרת ההחלטה נקבע כי המועד הקובע ביחס לקיומן של זכויות חברי הקיבוץ לשיוך מגרשים הינו המועד שבו קיבלה האסיפה הכללית של הקיבוץ (להלן: האסיפה) את ההחלטה להיכנס להליך השיוך (להלן: המועד הקובע). עוד לפי ההחלטה, לאחר קבלת החלטה עקרונית על שיוך כאמור על הקיבוץ לפנות לוועדת פרוגרמה שבמשרד החקלאות (להלן: הוועדה) ולהציג לפניה את שמות חברי הקיבוץ הזכאים לשיוך, באופן המבחין בין זוגות (החיים בבית אב אחד) לבודדים (להלן: הרשימה).

2. סמוך לאחר אישור החלטת השיוך באסיפה העביר הקיבוץ את הרשימה לוועדה, כאשר המבקשים דווחו בה כבני זוג, על אף שבאותה עת היו כבר פרודים. ביום 17.9.2007 אישרה האסיפה חוברת המרכזת ומפרטת את העקרונות והכללים הדרושים לשם יישום החלטת השיוך (להלן: חוברת השיוך כללה, בין השאר, פרק העוסק באופן שבו יש לפתור מחלוקות באשר להליך השיוך. על פי פרק זה, סוגיות שלא יפתרו בוועדת גישור יועברו לוועדת בוררות (להלן: ועדת הבוררות) והיא שתכריע במחלוקת, כאשר פסק הבוררות יאושר על ידי רשם האגודות השיתופיות (להלן: הרשם). כן נקבע בחוברת השיוך סעיף הקובע את זכויותיהם של חברי הקיבוץ אשר התגרשו פורמאלית בפרק הזמן שחלף בין המועד הקובע (29.3.2006) לבין מועד אישור חוברת הנהלים (17.9.2007) (להלן: סעיף הגירושין). על פי סעיף זה יהיו בני הזוג הגרושים זכאים לשיוך שני מגרשים – האחד ישוּיך בהתאם להחלטה (להלן: הבית הראשון), והשני (להלן: הבית השני) ישוּיך על פי הכללים שחלים לעניין שיוך מבנים לחברי קיבוץ חדשים.

3. המבקשים הגישו תביעה לבית המשפט המחוזי בבאר שבע, במסגרתה עתרו כי יוצהר על ידי בית המשפט כי לכל אחד מן המבקשים זכות לשיוך מגרש בהתאם להחלטה. המבקשים טענו כי היה על הקיבוץ לדווח מלכתחילה על המבקשים כעל בודדים במסגרת הרשימה. לחלופין טענו המבקשים כי החלטת הקיבוץ מיום 14.11.2010 במסגרתה שונה סעיף הגירושין, כך שנקבע כי הבית השני יוחזר לשימוש הקיבוץ עם פטירת החבר שעבר להתגורר בו, הינה בטלה ומבוטלת. לשיטת המבקשים הליך שינויו של סעיף הגירושין לקה בפגמים מהותיים היורדים לשורשו של עניין ותוכנו מקפח את זכויותיהם.

4. בתגובה לכך עתר הקיבוץ לעיכוב כל ההליכים בתובענה ולהעברתם להליך של בוררות מכוח הסדר הבוררות שבחוברת השיוך.

5. לטענת המבקשים, הליך מינוי הועדה – אשר מונתה לדבריהם בהתאם לסעיף 52 לפקודת האגודות השיתופיות (להלן: הפקודה) על ידי הרשם – נעשה שלא כדין. זאת מן הטעם שסמכות הרשם לדון בבוררות מתקיימת רק מקום בו נקבעה תניית בוררות מפורשת בתקנון האגודה וכאשר הסכסוך נובע מ"עסקי האגודה". במקרה דנא, כך לעמדת המבקשים, הסכסוך אינו נובע מ"עסקי האגודה", משמדובר בסכסוך בעל אופי חוקתי שמטרתו למנוע את הפגיעה בקניינם של המבקשים. המבקשים הוסיפו וטענו כי יש לקרוא את פרק הבוררות בתקנון ככזה שמטרתו לקבוע מנגנון ליישוב סכסוך שעניינו אופן ביצוע הליך השיוך, זאת להבדיל ממחלוקת על רקע שלילת עצם קיומה של זכות השיוך. כמו כן נטען כי מבחינה עובדתית אין מקום להפנות את הסכסוך לבוררות משלא התקיים שלב הליך הגישור הפנימי.

6. לטענת הקיבוץ, דינו של הסכסוך להתברר בבוררות. חוברת השיוך מושא החלטת האסיפה כוללת למעשה הסכם בוררות ספציפי לעניין שיוך הדירות. הקיבוץ הוסיף כי אין מדובר בעניין בעל אופי חוקתי, כי אם בסכסוך כספי הנוגע לצדדים לתיק זה בלבד.

החלטתו של בית המשפט המחוזי

7. בהחלטתו קיבל בית המשפט המחוזי את טענת הקיבוץ וקבע כי דינו של הסכסוך להתברר במסגרת בוררות בהתאם להסדר הקבוע בחוברת. תחילה קבע בית המשפט כי בשונה מטענת המבקשים הרי שהבוררות דנא כלל אינה כפופה לפקודה כי אם להוראות חוק הבוררות, התשכ"ח-1968 (להלן: החוק). בית המשפט ציין כי החוברת אינה מזכירה ולו ברמז את הפקודה, ובהיעדר תניית בוררות מפורשת בתקנון הקיבוץ המסמיכה את הרשם אין כל תחולה להוראות הפקודה. עוד קבע בית המשפט כי ההסכמה הבאה לידי ביטוי בחוברת, ולפיה המחלוקות תתבררנה על ידי הועדה, מהווה הסכם בוררות על פי החוק לכל דבר ועניין. בית המשפט הבהיר כי הפנייה לרשם על פי החוברת נעשתה אך לעצם מינוי הבוררים שירכיבו את הועדה ולא לשם מסירת הסכסוך לסמכותו. בבחינת למעלה מן הצורך הטעים בית המשפט כי בלאו הכי תביעת המבקשים במהותה נובעת מ"עסקי האגודה" ואינה מעוררת כל שאלה חוקתית החורגת מסכסוך הראוי להתברר בהליך של בוררות. כן דחה בית המשפט את טענת המבקשים בדבר היעדר נכונות מצד הקיבוץ לקיים הליך של בוררות בזמן אמת. על כן הורה בית

המשפט על העברת הסכסוך לבוררות כאמור, אך זאת בתנאי כי תחילה ימוצה ניסיון לגישור פנימי כאמור בחוברת השיוך.

תמצית נימוקי הבקשה

8. לטענת המבקשים שגה בית המשפט המחוזי בקובעו כי על פרק הבוררות בחוברת השיוך חל חוק הבוררות. לשיטתם, לשון פרק הבוררות מלמדת על כוונתם של הצדדים כי על הבוררות כולה להתנהל בחסות הרשם. זאת ניתן אף ללמוד מהחלטתו של הרשם מיום 8.2.2008 בה צויין כי מינוי הבוררים כאמור נעשה מכוח הוראת סעיף 52(2) לפקודה. המבקשים מוסיפים כי לא ניתן לפרש את הוראות החוברת כמחילות את הוראות חוק הבוררות, שכן פרשנות כזו משמעותה כי הצדדים סטו מהוראותיו הקוגנטיות של חוק הבוררות. כן טוענים המבקשים כי כיום השאלה המהותית הניצבת בלב הסכסוך בין הצדדים – שאלת הפרשנות הנכונה להחלטה (האם מדובר במבחן מהותי או פורמאלי) – תלויה ועומדת במסגרת הליך המתנהל לפני בית משפט זה, ועל כן קיים חשש שמא הבוררים לא ימתינו להכרעת בית המשפט העליון, בפרט כאשר אין הם כפופים להוראות הדין המהותי. באם ייקבע כי לא ניתן לקרוא את חוברת השיוך ככזו שמעבירה את הסכסוך לידי הרשם בהתאם להוראות הפקודה, הרי שגם במקרה כזה לא היה מקום לקבוע כי יחולו על הצדדים הוראות חוק הבוררות, זאת בהיעדר הסכמה מצידם לכך. בכל מקרה חוזרים המבקשים על טענתם כי הוראות פרק הבוררות אינן חלות במקרה דנא העוסק בשלילת זכות לשיוך (בשונה מאופן הענקת הזכות).

9. עוד טוענים המבקשים כי היה על בית המשפט לשקול את העובדה שישנו סיכוי בלתי מבוטל שהסעד שנתבקש על ידם – סעד הצהרתי שיקבע כי היה על הקיבוץ לדווח על המבקשים כעל בודדים – יחייב פעולה מסוימת מצד מנהל מקרקעי ישראל ו/או הועדה, וברי כי בבוררות לא ניתן לצרפם כצד להליך. המבקשים מוסיפים כי שגה בית המשפט בקובעו כי הסכסוך הנוכחי אינו בעל אופי חוקתי, ונובע מ"עסקי האגודה". ראשית נטען כי השאלה כיצד יש לפרש את החלטה (באמצעות מבחן פורמאלי או מהותי) הינה שאלה חוקתית מובהקת. שנית נטען כי הפגמים שנפלו בהליך שינוי סעיף הגירושין מביאים לקיפוח זכויותיהם של המבקשים באופן העולה כדי סכסוך קונסטיטוציוני. כמו כן נטען כי טעה בית המשפט המחוזי משלא קיבל את טענת המבקשים כי אין לשעות לעתירת הקיבוץ להעברת ההליך לבוררות בעוד השאלה העיקרית המצויה במחלוקת בין הצדדים תלויה ועומדת לפני בית המשפט העליון. לבסוף טוענים המבקשים כי שגה בית המשפט בקובעו כי הקיבוץ עמד בתנאים הנדרשים ממי שמבקש לעכב הליך משפטי ולהעבירו לבוררות, כאשר הקיבוץ לא הביע

דעתו מיד על נכונותו להתדיין במסגרת בוררות, כאשר לעניין זה החשוב הוא אופן התנהלותו של הקיבוץ טרם הגשת התביעה לפני בית המשפט.

דיון והכרעה

10. לאחר שעיינתי בבקשה על צרופותיה, הגעתי לכלל מסקנה כי דינה להידחות, זאת אף ללא צורך להידרש לתגובה מטעם הקיבוץ-המשיב.

11. כידוע, רשות ערעור על החלטות ופסקי דין של בית המשפט בענייני בוררות אינה ניתנת ככלל, על פי ההלכה הנוהגת, אלא במקרים המעוררים שאלה עקרונית, משפטית או ציבורית, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים לבקשה, או במקרים בהם נדרשת התערבותו של בית משפט זה משיקולי צדק או מניעת עיוות דין [ראו: רע"א 3680/00 גמליאלי נ' מגשימים כפר שיתופי להתיישבות חקלאית בע"מ, פ"ד נז(6) 605 (2003); רע"א 9041/05 אמרי חיים עמותה רשומה נ' ויזל (לא פורסם, 6.9.2007)]. במקרה שלפני המבקשים אמנם טוענים לקיומה של שאלה כללית הניצבת ברקע הסכסוך הנדון, אולם זאת אך בהתייחס לגופה של המחלוקת בלבד, דהיינו: ביחס לשאלה כיצד נכון היה לפרש את החלטת המינהל ביחס לבני זוג שטרם היו גרושים במועד הקובע. למעשה, בקשתם דנא אינה מפרטת ולו ברמז האם וכיצד מצדיקה הבקשה, העוסקת בהחלטה להעביר את הסכסוך בעניינם לבוררות נוכח הוראות חוברת השיוך, מתן רשות ערעור על פי המבחנים המקובלים בפסיקתו של בית משפט זה.

12. על כל פנים, אינני סבור כי המקרה הנוכחי מצדיק מתן רשות ערעור כאמור. השאלות המתעוררות בבקשה נטועות היטב בנסיבותיו הפרטניות של המקרה הנוכחי ובתניות הקבועות בחוברת השיוך, ולפיכך אינן נושאות אופי כללי. כמו כן, איני סבור כי בנסיבותיו של המקרה דנן ייגרם עיוות דין בדחיית הבקשה. יתרה מכך; בפסיקתו של בית משפט זה הובהר לא אחת כי משהחליטה הערכאה הדיונית לעכב את ההליכים המתנהלים לפניה ולהעביר את הדיון לבוררות, לא תיטה ערכאת הערעור להתערב בהחלטה זו. רק במקרים בהם נפלה טעות של ממש תתערב ערכאת הערעור, קל וחומר כך כשמדובר בבקשת רשות לערער [ראו: רע"א 4882/96 יעקב (ג'ק) נאסר נ' אדמונד טרא (טרם פורסם, 6.3.1997), פסקה 6 להחלטתו של המשנה לנשיא ש' לוי; רע"א Fortinet Inc. 2397/07 נ' אבנט תקשורת בע"מ (טרם פורסם, 28.1.2008), פסקה 12 להחלטתי; רע"א 9722/07 ציינווירט נ' כהן (טרם פורסם, 10.11.2008), פסקה 21 לפסק דיני; סמדר אוטולנגי בוררות – דין ונוהל כרך א' 355-353 (מהדורה רביעית מיוחדת, 2005)].

13. אשר על כן, הבקשה נדחית. בנסיבות העניין איני עושה צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ט בסיון תשע"ב (19.6.2012).

ש ו פ ט